

Om ons klimaat kun je niet heen!

Waterschap Rijn en IJssel

2019-2023

Om ons klimaat kun je niet heen!

Geachte lezer,

Voor u ligt het verkiezingsprogramma van het waterschap Rijn en IJssel.

De inhoud van dit programma is tweeledig.

Enerzijds zijn het voornemens vanuit onze wettelijke taken zoals waterveiligheid, schoon water en voldoende water.

Anderzijds heeft dit programma de bedoeling, om werk te maken van een nieuwe agenda voor de waterschappen.

Denk daarbij aan energieneutraliteit, duurzaamheid, circulaire economie en het klimaat. Met name een gezamenlijke visie en aanpak t.b.v. ons klimaat zal een grote uitdaging worden.

Het waterschap zou hierin een voortrekkersrol kunnen vervullen, maar dat kan het waterschap nooit alleen.

Dat zal écht een samenwerking moeten zijn met gemeenten, provincies, het rijk, maatschappelijke organisaties en niet in de laatste plaats, onze inwoners.

“Van waterschap naar klimaatschap” is een uitspraak die je steeds vaker hoort. Niet voor niets heet ons programma dan ook **“Om ons klimaat kun je niet heen!”**.

Ik wens ONS op 20 maart een goede verkiezingsuitslag toe.

Hartelijke groet,

Frank Wissink,
CDA-lijsttrekker Waterschap Rijn en IJssel.

Inhoudsopgave

Inleiding	
1. De CDA-uitgangspunten	8
2. Veilig water	9
3. Schoon water	10
4. Voldoende water	11
5. Duurzaamheid	13
6. Betaalbaarheid en organisatie	15
7. Regionale aandachtspunten	16

Inleiding

Rentmeesterschap is de basis voor het handelen van het CDA in het waterschapsbestuur. Vanuit een besef van verbondenheid tussen de generaties voelt het CDA zich geroepen tot zorg voor goed waterbeheer. Voor de toekomst van onze kinderen en de wereld waarin zij leven. Water is essentieel voor leven. Voor inwoners, ondernemers, maar ook voor de flora en fauna die in onze regio's zo mooi is. Daarnaast is het van belang dat het water schoon is. Niet alleen voor het waterleven, maar ook voor ons dagelijks gebruik van water en het verbouwen van voedsel. Het waterschap is Nederlands oudste vorm van bestuur. De noodzaak van samenwerking stond eeuwenlang voorop. Zonder die samenwerking houdt niemand droge voeten in onze Nederlandse waterdelta.

Inwoners

Het CDA vindt het belangrijk dat de waterschappen open in de samenleving staan. Wij willen een waterschap dat ruimte geeft aan de deskundigheid en betrokkenheid van inwoners en dat gebruikmaakt van de innovatieve kennis van bedrijven en instellingen.

Leidend principe voor het CDA is om verantwoordelijkheid zo laag mogelijk in de samenleving te leggen, dat geldt ook voor de zorg om ons water. Het CDA doet dan ook een appel op de inwoners om zelfverantwoordelijkheid te nemen voor de zorg om het water in de eigen leefomgeving. Zo wordt water in een groene tuin langer vastgehouden en zorgt zo'n tuin ook voor verkoeling bij hitte. Ook de kwaliteit van het water maken we samen. Het CDA vindt het verder belangrijk dat de waterschappen open in de samenleving staan. Wij willen een waterschap dat ruimte geeft aan de deskundigheid en betrokkenheid van inwoners en dat gebruikmaakt van de innovatieve kennis van bedrijven en instellingen. Bij (her)ontwikkelingen van gebieden wil het CDA de mogelijkheden voor bewegen, recreëren en sporten in de buitenruimte bevorderen.

Klimaat

Het waterschap streeft naar permanente verduurzaming bij de uitoefening van haar kerntaken. Waterschappen zijn dé partner van het kabinet als het gaat over klimaatadaptatie, circulaire economie en energietransitie. Meer dan voorheen is samenwerking en afstemming met gemeenten, provincies, bedrijfsleven, agrariërs en inwoners noodzakelijk om maatregelen inzichtelijk en uitvoerbaar te maken. Tot de kerntaken behoren ook maatregelen om de gevolgen van de klimaatveranderingen op te vangen. Denk hierbij aan meer neerslag, periodes van droogte, storm, opwarming van de aarde, maar ook veenoxidatie door bodemdaling en de gevolgen van mijnbouw.

Bestuurlijk

Het waterschap is geen geïsoleerd bestuurlijk orgaan dat zich alleen richt op haar kerntaken, zoals veiligheid, voldoende en schoon water voor natuur, landbouw en recreatie. Het veranderende klimaat eist nu en in de toekomst meer ruimte voor water. Deze uitdagingen vragen meer dan ooit om samenwerking tussen inwoners, maatschappelijke verbanden en andere overheden. Niet morgen, maar vandaag! Goed waterbeheer door de functionele overheid is daarbij cruciaal. Daarom staat het CDA meer dan ooit achter de waterschappen.

Naast innovatie in het werk van het waterschap moet innovatie ook een permanente plek krijgen in het werk van het waterschapsbestuur. Om de volksvertegenwoordigende rol van de AB leden beter tot hun recht te laten komen, pleit het CDA een rechtstreekse en snellere ondersteuning vanuit de organisatie. Hierover dienen praktische afspraken te worden gemaakt.

Erfgoed

Als oudste vorm van bestuur in Nederland hebben de waterschappen een eeuwenoude historie. Historie die gekoesterd moet worden en waar we zuinig op moeten zijn. Bij nieuwe wateropgaven door klimaatveranderingen kunnen waar mogelijk oude watersystemen inspiratie bieden voor oplossingen. Behoud van waterschapserfgoed kan eveneens bijdragen aan het vertellen van 'het verhaal van het waterschap' en zo het waterbewustzijn onder onze inwoners versterken. Het CDA pleit voor het instellen van de waterschapserfgoedstatus conform een rijks- of gemeentelijke monumentenstatus.

Water over de grens

Nederland heeft als benedenstrooms gelegen land bij uitstek belang bij een aanpak van waterproblemen in grensoverschrijdende stroomgebieden. Regionaal waterbeheer langs de grenzen van ons land vraagt dan ook nadrukkelijk om grensoverschrijdende afstemming en samenwerking. Schoon water in de grensoverschrijdende rivieren en waterlopen, hoogwaterbescherming voor

Waterschap Rijn en IJssel – Om ons klimaat kun je niet heen!

Nederlandse inwoners in de regionale riviersystemen, maar ook de uitdagingen van de klimaatverandering moeten de waterschappen oppakken samen met de Duitse en Belgische partners. Denk hierbij aan het waarborgen van veiligheid en voorkomen van overlast bij hoogwatersituaties. De toenemende perioden van droogte en watertekorten vragen om nieuwe oplossingen en een gebiedsgerichte aanpak op stroomgebiedsniveau, waarbij de grens geen belemmerende factor mag zijn.

Internationale samenwerking

Het CDA vindt het belangrijk dat waterschappen hun eigen kennis en expertise delen met andere landen om het waterbeheer aldaar op orde te krijgen. Ook biedt zij noodhulp in geval van rampen. De waterschappen worden hierin financieel ondersteund door het Rijk. De waterschappen leren hier ook zelf van en vergroten zo de eigen innovatiekracht. Voor medewerkers is het een kans om in een andere context nieuwe ideeën en ervaringen op te doen, waar het eigen waterschap weer van profiteert. Het maakt het Waterschap ook tot een aantrekkelijke werkgever, zeker voor jonge mensen.

Het Waterschap Rijn en IJssel ligt in de provincies Gelderland en Overijssel en betreft de volgende gemeenten:

• Aalten	• Duiven	• Rheden
• Arnhem	• Haaksbergen	• Rijssen Holten
• Berkelland	• Hof van Twente	• Rozendaal
• Bronckhorst	• Lochem	• Westervoort
• Deventer	• Montferland	• Winterswijk
• Doesburg	• Oost Gelre	• Zevenaar
• Doetinchem	• Oude IJsselstreek	• Zutphen

Belangrijkste feiten en cijfers Waterschap Rijn en IJssel:

- 650.000 inwoners
- 232 kilometer dijken
- 13 zuiveringsinstallaties
- 1867 stuwen
- 196 gemalen
- 4000 kilometer rivieren, beken, kanalen en watergangen

1. De CDA-uitgangspunten

1.1. Niet morgen, maar vandaag beginnen met de uitdagingen van de klimaatverandering

Als goed rentmeester over onze aarde is het belangrijk goed om te gaan met grondstoffen die we uit de bodem halen. Om te voorkomen dat deze grondstoffen uitgeput raken, wil het CDA-grondstoffen die nu verloren gaan terugwinnen en het gebruik daarvan verminderen.

De klimaatverandering gaat sneller dan verwacht. De droogte en de hoosbuien die voorspeld waren voor over 30 jaar doen zich nu al voor. Het CDA wil dat waterschappen samen met andere overheden de gevolgen van die klimaatverandering op vangen.

Elk waterschap in Nederland wordt binnen de kortst mogelijke tijd energieneutraal

1.2. Het CDA gaat zorgvuldig om met Waterschapsbelastingen

Waterschappen hebben vanwege de directe belastinginning een unieke positie. Daarom pleit het CDA voor betaalbaarheid van waterschapstaken en lage lasten voor inwoners. Die verantwoordelijkheid voelt het CDA naar haar kiezers en achterban. Dat heeft echter ook een keerzijde. Als je teveel op betaalbaarheid en goedkoopste oplossing focust dan loop je het risico dat je het echte probleem uit de weg gaat. Investeren leidt vaak tot meer economische potentie in een gebied, zodat deze weer worden terugverdiend.

1.3. De eeuwenoude noodzaak tot samenwerken blijft.

Het waterschap is duidelijk zichtbaar in de samenleving. De tijd dat het waterschap in de luwte kon blijven opereren is voorbij. Waterschappen moeten zelfstandig de taken in het waterbeheer oppakken. Het waterschap als zodanig hoeft niet te concurreren met andere opgaven in het publieke domein, maar kan deze aanvullen.

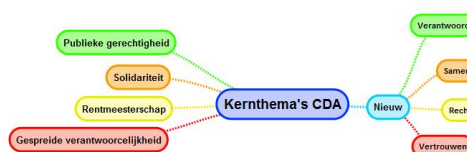
Samenwerking met alle relevante partners is cruciaal. De focus blijft gericht op de lange termijn en we durven daarbij ook naar onconventionele vormen van samenwerking te kijken. De focus van het waterschap ligt op het platteland, de stad, recreatie en natuur. Het is niet of-of, maar en-en. Ieder gebied kent zijn eigen vraagstukken. Om de verbinding goed te leggen wil het CDA-kennis en kunde voor waterbeheer in het stedelijk gebied verstevigen.

Het CDA heeft oog voor het culturele watererfgoed van de waterschappen.

1.4. De bestuursstijl van het waterschap is open en naar buiten gericht.

Het CDA werkt vanuit het mensbeeld dat wat goed is voor de ander, ook goed is voor jezelf. Dat betekent dat het waterschap altijd in samenspraak met betrokkenen en de omgeving haar taak wil uitvoeren. Bijvoorbeeld door als waterschap de waterveiligheidsopgave en de ruimtelijke inpassing samen met de omgeving te ontwerpen. Alleen dan kun je rekening houden met de karakteristieken van het gebied. Veranderingen moeten zo worden aangepakt dat die zich verbinden met de eigen waarden van de regio.

Daar waar inwoners taken zelf kunnen oppakken, wil het CDA dat stimuleren vanuit het zelforganiserend vermogen van de samenleving. Ontzorgen daar waar het moet; participatie en initiatieven daar waar het kan.

2. Veilig water

Het voorkomen of beperken van de gevolgen van overstromingen en wateroverlast is een kerntaak van het waterschap. Versterking van onze dijken heeft voor het CDA dan ook de hoogste prioriteit om zo de veiligheid van mensen en dieren die achter de dijk wonen en leven te garanderen. Veilige dijken zijn ook van groot belang voor de economie. Dijkversterking in combinatie met meer ruimte voor water biedt meekoppelkansen voor andere functies zoals wonen, recreatie en natuur. Meerkosten worden gedragen door initiatiefnemers of andere overheden. Het CDA wil de bewoners optimaal betrekken bij de inrichting van het gebied bij dijkverzwaringen. De dijk is van ons allemaal!

Het CDA vindt dat de komende jaren de focus van ‘kosten wat het kost voorkomen van overstromingen’ meer moet verschuiven, daar waar dat kan, naar het opvangen van de gevolgen ervan. Van alleen maar investeren in dijkverzwaringen naar een meer natuurlijke inrichting van het landschap waarin water kan worden vastgehouden of zonder grote gevolgen kan overlopen. Het CDA wil werken aan een veerkrachtig watersysteem dat de gevolgen van klimaatverandering, zeespiegelstijging en bodemdaling aan kan. Waterschappen beheren primaire keringen kwalitatief verantwoord om ons beheergebied blijvend en duurzaam te beschermen tegen overstromingen. Hierbij is het Deltaprogramma Waterveiligheid uitgangspunt.

De afgelopen jaren zien we in toenemende mate dat de grote uitwaterende gemalen worden ingezet om het overtollig water richting zee af te voeren. Mede als gevolg van toenemende stormen is de natuurlijke uitstroom via de rivieren en uitwaterende sluisen niet meer voldoende gegarandeerd.

Het CDA wil recreatief medegebruik ten volle benutten met het uitvoeren van het oever- en kaden programma de Kaderrichtlijn Water-inrichtingsmaatregelen. Voorwaarde is dat iedere betrokken partij haar eigen financiële verantwoordelijkheid neemt.

Het CDA wil werken aan bewustwording van het leven in een delta, waar grote delen van Nederland onder zeeniveau liggen. We leven wel in de veiligste delta ter wereld.

Dit betekent concrete voor het Waterschap Rijn en IJssel:

- *Het waterschap werkt actief aan het waterbewustzijn van de inwoners;*
- *De watergangen worden kosteneffectief, robust, veerkrachtig, klimaatbestendig en ecologisch verantwoord ingericht.*
- *Bij het ontwikkelen en uitvoeren van plannen voor waterbergingen wordt goede landbouwgrond zo mogelijk ontzien. Uitgangspunt bij waterberging is een optimaal gebruik van de ruimte en het stapelen van functies, zoals landbouw, natuur, recreatie en waterberging.*
- *Maximaal inzetten op innovatieve technieken bij dijkversterking.*
- *Het CDA wil verder investeren in het vasthouden van water in de hoger gelegen gebieden. Dit kan door het meanderen van rivieren en beken en het creëren van voldoende berging van water. Ook dijken van de rivieren, kanalen en waterpartijen in stedelijk gebied worden verder verzwakt. Aandachtspunt is het op diepte houden van de watergangen door bijvoorbeeld het baggeren voor een goede afstroming van water.*
- *Het CDA wil dat calamiteitenprogramma's voor waterveiligheid en wateroverlast door de verschillende overheden up-to-date worden gehouden en dat regelmatig wordt geoefend.*
- *Met de uitwerking van de veiligheidsopgave zoveel mogelijk kunnen benutten uit het gebied zoals fietspaden, natuurdoelen, etc.*
- *Het CDA pleit ervoor om samen met de waterschappen Vallei en Veluwe en Rivierenland en de provincies te onderzoeken of we gezamenlijk een “Leerstoel Water” bij een van de Universiteiten en/of Hogescholen kunnen realiseren.*
- *Het CDA vindt het van groot belang dat er samen met de gemeenten en provincies gekeken wordt naar de klimaatontwikkelingen in het stedelijk gebied, dit mede om hittestress te voorkomen. Samen met de grote (verstedelijkte) gemeenten zou er een Klimaatprogramma voor de steden ontwikkeld moeten worden. Dit programma zou vervolgens doorvertaald kunnen worden naar de kleinere steden en dorpen.*

3. Schoon water

Het CDA wil een gezond leefmilieu en zet zich daarom in voor een verdere verbetering van de waterkwaliteit, met de nadruk op preventie. Schoon oppervlaktewater is van belang voor bewoners in de stad, voor land- en tuinbouw en voor planten en dieren.

Het waterschap zorgt voor een goede waterkwaliteit en zuivert daartoe dagelijks het afvalwater van huishoudens en bedrijven in het beheergebied. Het CDA wil vooral de kosten van het verwerken van afvalwater verder verlagen en tegelijkertijd de kwaliteit op peil houden.

Het CDA streeft naar het sluiten van kringlopen in de waterketen en het (terug) winnen van energie en grondstoffen uit het afvalwater. Door de inzet van innovatieve technieken wordt de hoeveelheid slib verminderd. Samen met anderen werkt ze zo aan duurzaamheid en doelmatigheid. Voorkomen moet worden dat 'Nieuwe' verontreinigingen, zoals medicijnresten, microplastics en resistente bacteriën via het afvalwater in het oppervlaktewater terecht komen. Met nageschakelde technieken op de zuivering worden medicijnresten en andere ongewenste stoffen verwijderd. Waterschappen werken in Europees verband samen omdat verontreiniging van water geen grenzen kent.

Het CDA kiest voor natuurlijk en ecologisch gezond water voor mens, plant en dier. Watergangen worden, conform de Europese kaderrichtlijn water, duurzaam ingericht. Tevens worden vispassages aangelegd voor meer waterberging, voor een grotere variatie aan flora en fauna, gezonde populaties en een gezonder milieu. Schoon grond- en oppervlaktewater is bovendien een duurzame bron voor de drinkwatervoorziening.

Het CDA wil werken aan het op peil houden van de drinkwatervoorziening en het beschermen van de drinkwatervoorraad in de ondergrond. Om de economische en ecologische waarde van de gronden in de kustgebieden te behouden, moet verzilting worden door de zeespiegelstijging en bodemdaling worden voorkomen. Dat kan door slim samen te werken met Rijkswaterstaat.

Dit betekent concrete voor het Waterschap Rijn en IJssel:

- *Samen met gemeenten wordt gewerkt aan een betere afstemming tussen riolering- en zuiveringstaak.*
- *Bij gemengde rioolstelsels wordt schoon regenwater (in samenwerking met gemeenten) afgekoppeld en niet langer afgevoerd naar de rioolwaterzuivering. Dit is mede van belang met het oog op de frequenter en heviger buien ten gevolge van klimaatverandering.*
- *Er wordt actief naar duurzame oplossingen gezocht voor afvalwater.*
- *Een bronaanpak ontwikkelen om medicijnresten, microplastics en resistente bacteriën uit het oppervlaktewater te houden.*
- *Het (terug) winnen van energie en grondstoffen uit het afvalwater. Bijvoorbeeld Kaumera, een nieuw soort grondstof gewonnen uit slibkorrels.*
- *Het project vruchtbare kringloop is een voorbeeld van waterschap, landbouw en private partijen om het verlies van voedingsstoffen in de bodem (nitraat en fosfaat) te verminderen. Dit project verder ondersteunen en uitrollen.*
- *Dat intensief zal worden samengewerkt met de verschillende instanties aan Duitse zijde.*

4. Voldoende water

Het CDA zet zich in voor een zorgvuldig gebruik van water en stimuleert innovaties van watertoediening en hergebruik van water om zo verspilling tegen te gaan. Voor klimaatadaptatie is het nodig om wateropslag in de bodem te benutten om zo bij heftige buien het water langer vast te houden, alvorens het in het riool wordt geloosd.

Het CDA wil zich inzetten voor een goed en robuust waterbeheer om bij dreigende wateroverlast zowel in het landelijk als stedelijk gebied snel water af te voeren. Ook is meer ruimte nodig voor waterberging in zowel stedelijk gebied als het buitengebied.

Meer groen (zoals groene daken en minder tegels in de tuin) en vasthouden van water leidt tot verkoeling en kan hittestress tegen gaan. Het CDA pleit voor een klimaatregeling om mensen te stimuleren hun tuinen te vergroenen.

Het CDA pleit voor recreatief medegebruik van onze watergangen en plassen, zodat iedereen kan genieten van water. Dit wordt in overleg met de belangenverenigingen (bijvoorbeeld sportvissers en recreatievaart) vastgelegd en uitgevoerd.

Het CDA ziet de toenemende bodemdaling als een algemeen maatschappelijk probleem dat met lokale overheden en het Rijk moet worden opgelost. Bodemdaling door veenoxidatie is een proces wat al sinds 1100 bezig is en wordt versneld door grote drooglegging. Het komt op verschillende plaatsen in Nederland voor, maar geeft vooral problemen in het stedelijk gebied in het westen.

Bij bodemdaling door het winnen van delfstoffen moet de veroorzaker de kosten voor herstel en mitigatie vergoeden. Staatstoezicht op de Mijnen maakt hierover afspraken en ziet toe op de naleving hiervan. Het CDA wil dat noodzakelijke maatregelen voor het peilbeheer als gevolg van delfstofwinning tegen vergoeding van de kosten door het Waterschap worden uitgevoerd.

Exoten

Het CDA pleit voor vroegtijdige signalering en bestrijding van exoten. *Eetbare exoten worden voor consumptie aangeboden om zo voedselverspilling tegen te gaan.* Als gevolg van import en gebruik in particuliere vijvers verstoren exoten steeds meer het ecosysteem in het oppervlaktewater. Voorkomen moet worden dat de water aan- en afvoer wordt belemmerd en het recreatief gebruik van het oppervlaktewater wordt verstoord.

Industrie

Verschillende bedrijfstakken maken gebruik van oppervlaktewater voor hun productieproces. Denk hierbij aan de verwerkers van landbouwproducten maar ook ten behoeve van zoutwinning. Hiervoor is voldoende en schoon water een randvoorwaarde. De kwaliteit van het gezuiverde water van de rioolwaterzuiveringen kan door geavanceerde procesregelingen steeds beter worden beheerst. Hierdoor is het ook steeds beter geschikt als industriewater.

Dit betekent concrete voor het Waterschap Rijn en IJssel:

- *Bij inrichting van stedelijk gebied dient aandacht te zijn voor tijdelijke opslag van water door aanleg van waterpleinen, maar ook verlaagde aanleg van de straat.*
- *Verdroging van natuurgebieden wordt voorkomen door meer vasthouden van water en slim omgaan met stuwen.*
- *Om hittestress tegen te gaan is meer ruimte voor water en groen in het stedelijk gebied nodig, wat als neveneffect ook de leefbaarheid, koelte en noodzakelijke berging van water heeft.*
- *Stimuleren van groene daken en waterbergingen stimuleren in samenwerking met de gemeenten.*
- *Dat het CDA samen met andere partners een (subsidie)project wil opzetten over droogte in Zuid-Europa. Doel is om ideeën op te doen, hoe we moeten omgaan met langdurige droogte.*
- *De provincies Gelderland en Overijssel en de waterschappen zijn succesvol in hun samenwerking.*
- *Via prestatieopdrachten zijn afspraken gemaakt over uitvoeringsprojecten in het landelijk gebied.*
- *Het CDA wil deze samenwerking ook gestalte geven in het stedelijk gebied. Te denken valt aan samen optrekken in het klimaatbeleid, het tegengaan van hittestress en verbetering en beleving van het stedelijk water.*
- *Het CDA wil geen grondwateronttrekkingen meer in en nabij “natte kwetsbare natuurgebieden”. Eerder verleende vergunningen in de gebieden, moeten i.o.m. de provincies Gelderland en Overijssel worden afgekocht of verplaatst.*
- *Het beperken van de gevolgschade door exoten door een vroegtijdige aanpak en door te werken aan de bewustwording bij het grote publiek.*
- *Weersextremen nemen toe, waardoor ook langere droogteperiodes zullen ontstaan. Het CDA wil samen met Provincies, LTO en Terrein Beherende Organisaties (TBO's) onderzoeken hoe daartegen het beste kan worden beschermd. We denken daarbij aan het Zoetwater Oost Ne-derland (ZON) programma, meer aandacht voor bergen van water waarbij we landbouwgrond ontzien (stapelen van functies) en het op orde brengen van de capaciteit van de gemalen.*

5. Duurzaamheid

Het CDA kiest voor duurzaam waterbeheer en zet zich actief in voor het behoud van grondstoffen en schoon water in een gezonde natuur met voldoende biodiversiteit. Dat vraagt om verder te kijken dan ons eigen belang en onze eigen tijd. Beheren en beheersen zijn niet voldoende. Om een betere samenleving achter te laten is inspanning, creativiteit en innovatie nodig. Uitgangspunten daarbij zijn een optimale balans tussen mens, aarde en het profijtbeginnsel, met nadruk op de circulaire economie met behoud van grondstoffen.

Het CDA wil door onderzoek en de toepassing van nieuwe technieken grondstoffen terugwinnen. Afvalwater is onderdeel van de voedselketen, we voeden ons immers met de producten van het land en water. Bij de huidige wijze van zuiveren gaan belangrijke grondstoffen zoals fosfaat en stikstof nog verloren. Daarnaast kunnen bio plastic en cellulose (uit toiletpapier) worden teruggewonnen. Inmiddels is de wetgeving zodanig aangepast dat het onder voorwaarden ook mogelijk is om stoffen, zoals bijvoorbeeld struviet, te hergebruiken. In steeds meer gecombineerde bio-parken worden verschillende organische stoffen en mest vergist. Vaak in combinatie met het terugwinnen van grondstoffen.

Het CDA wil dat waterschappen een bijdrage leveren aan de energietransitie. Al meer dan 40 jaar gebruiken waterschappen zuiveringsslib voor het opwekken van energie door vergisting. Met deze ruime ervaring zijn verschillende zuiveringen uit gebouwd tot energiefabrieken. Energie uit water kan worden opgewekt door uitstromend water en verval bij stuwen.

Het CDA zet in op gezuiverd en schoon water dat probleemloos kan worden gebruikt door agrarische bedrijven, industrie en voor recreatie, maar vooral ook voor de bereiding van drinkwater *door Vitens*. Door samenwerking met andere overheden, onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven worden problemen gezamenlijk opgelost. Vanuit het 'Deltaplan Waterkwaliteit en zoetwater' en het 'Deltaplan Agrarisch Waterbeheer' worden vanuit de centrale overheid verschillende doelen nagestreefd, waarbij de Waterschappen een belangrijke betrokkenheid hebben.

Het CDA wil rioolwaterzuiveringsinstallaties omvormen tot (industrie) waterfabriek om aan de groeiende vraag naar water voor de industrie te voldoen. Nu het gezuiverde water van de rioolwaterzuiveringen steeds schoner en constanter van kwaliteit wordt, is het steeds beter geschikt is als industriewater, bijvoorbeeld voor koeling van grote datacentra. Een aanvullende trap voor geneesmiddelen kan kansen bieden voor de afzet van gezuiverd water voor industriële toepassingen. Locatie van een (centrale) rioolwaterzuivering wordt zo medebepaald door de afzetmogelijkheden van het gezuiverd afvalwater aan de industrie.

Dit betekent concrete voor het Waterschap Rijn en IJssel:

- *Het CDA is van mening dat samenwerking met de provincies Gelderland en Overijssel van essentieel belang is op het thema "Duurzaamheid". In het verleden zijn er overeenkomsten afgesloten met de provincie Gelderland op watergebied. Enige jaren geleden is er een Waterovereenkomst afgesloten tussen de provincie Gelderland en het waterschap (De zogenaamde WOK), over de uitvoering van de wateropgaven. Inmiddels heeft de provincie Gelderland een belangrijke taak op het gebied van Natuur bijgekregen van het Rijk. In verband hiermee heeft de provincie Gelderland met de Gelderse waterschappen samenwerkingsovereenkomsten afgesloten (de zogenaamde SOK 's), waarbij zijn afspraken gemaakt over de natuuropgaven en de wateropgaven. Het CDA is van mening dat het nu tijd is voor een Klimaat overeenkomst (KOK) met de provincie Gelderland en voor ons gebied zo mogelijk ook met de provincie Overijssel. Hierbij moeten ook de grotere steden betrokken worden. In deze overeenkomst moeten afspraken komen over de uitvoering en financiering van klimaatprojecten.*
- *Maatregelen om met het klimaat om te gaan is de centrale duurzaamheidsopgave.*
- *Het CDA zet in op waterschappen als energieleveranciers. Naast energiebesparing wordt de opwekking en levering van duurzame energie verder geïntensiveerd. Combinatie met andere vormen en eigenaren van biomassa wordt gestimuleerd.*
- *Het CDA wil (nog) meer dan voorheen investeren in kennis en innovatie. Hierbij gebruik makend van de bestaande kenniscentra.*
- *Het CDA wil volop inzetten op vereenvoudiging van wet- en regelgeving waar mogelijk, bijvoorbeeld bij het afzetten van slib.*
- *De klimaat- en energietransitie is een brede maatschappelijke opgave.*
- *CDA zet in op energiebesparing en duurzame opwekking van energie. Dit zal een mix zijn aan duurzame bronnen als wind, zon, biogas en water.*
- *Met windenergie sluiten we het beste aan op ons verwachte energieverbruik en daarmee ook op de energieneutraliteit in het jaar 2025.*

6. Betaalbaarheid en organisatie

Het CDA gaat verantwoord met geld om en is gebrand op een doelmatig, doeltreffend en rechtmatig handelend bestuur. Transparantie en verantwoording zijn daarbij leidende principes. Rekeningen worden niet doorgeschoven naar toekomstige generaties. Als de inkomsten niet toereikend zijn om alle plannen te betalen, worden ambities bijgesteld, getemporeerd of soberder uitgevoerd.

Het algemeen bestuur moet steeds goed en duidelijk geïnformeerd worden door het college van Dijkgraaf en Heemraden. Daarnaast moet het college steeds het algemeen bestuur vooraf betrekken bij belangrijke beslissingen.

Deze ingezette bestuurlijke vernieuwing willen we doorzetten. Ook zetten we actief in op andere vormen van bestuurlijke vernieuwing van het waterschap, om de kwaliteit van de besluitvorming, de democratische legitimiteit en de betrokkenheid van burgers te verstevigen. We denken dan aan andere vormen van inspraak, een meer dualistisch bestuur en een moderne ondersteuning van het algemeen bestuur.

Dit betekent concrete voor het Waterschap Rijn en IJssel:

- *Om voldoende investeringen te kunnen blijven doen moet er constant gestreefd worden naar hogere efficiëntie en kostenbesparing. Het CDA vindt dat er zuinig met middelen moet worden omgegaan. Anders temporiseren en/of keuzes maken.*
- *Lastenverzwaring en tariefstijging moet zoveel mogelijk beperkt worden, al is een discussie hierover nooit te voeren zonder de vraag te stellen welke kerntaken het waterschap moet uitvoeren.*
- *Het CDA is voorstander van een passend kwijtscheldingsbeleid.*
- *Vanuit de gedachte 'meer samenleving, minder overheid' werken we aan een efficiëntere organisatie, waarbij aansluiting met de samenleving centraal staat.*
- *Door de koppeling met andere projecten in de openbare ruimte, het zogenaamde 'werk met werk' te maken, zorgt het waterschap voor kostenreductie en toename van de kwaliteit van de leefomgeving.*
- *Om het voorziene tekort aan technisch personeel het hoofd te bieden wil het CDA stevig inzetten op het aanbieden van opleidingen in de watersector.*
- *De stijging van het beroep op onze kwijtscheldingsregeling is zorgwekkend. Om ervoor te zorgen dat de kosten beheersbaar blijven willen wij op zoek gaan naar sturingsmogelijkheden. De tarieven mogen deze bestuursperiode met niet meer dan gemiddeld 3% per jaar stijgen. Een verhoging met meer dan gemiddeld 3% is alleen bespreekbaar als de wettelijke taken niet adequaat kunnen worden uitgevoerd. Financiële meevallers komen in de eerste plaats ten goede aan verlaging van onze schuldenlast.*
- *Er dient nadrukkelijk en positief aandacht te zijn voor de positie (en het werk) van vrijwilligers. Door hun betrokkenheid en daaruit voortvloeiende inzet wordt bestuurders en medewerkers veel werk uit handen genomen en wordt de betrokkenheid van inwoners vergroot.*

7. Regionale aandachtspunten

Het waterschap Rijn en IJssel wil haar water, klimaat en energiedoelen zoveel mogelijk realiseren i.s.m. gemeenten. Er ontstaan dan *meekoppelkansen* en de mogelijkheid om werk-met-werk te maken.

Het CDA wil deze kansen optimaal benutten, om zo het beste rendement te halen voor beide partijen (gemeenten en waterschap). Lopende initiatieven wil het CDA ondersteunen en zo mogelijk uitbreiden. Uiteindelijk ben je dan goed zichtbaar voor onze inwoners en creëer je een meerwaarde vanuit onze wettelijke opgave.

- De goede samenwerking met de gemeente **Arnhem** continueren. Samen maatregelen nemen om de wateroverlast bij hevige buien te verminderen. De meekoppelkansen m.b.t. de werkzaamheden aan de Rijnkade (waterveiligheid) optimaal benutten. Het partnerschap bij het bovengronds brengen van de *Jansbeek Fase 2* verder doorzetten.
- Het project *Rivier in de Stad* in **Zutphen** is een mooi voorbeeld van kansen optimaal benutten. Het CDA wil graag, samen met de gemeente Zutphen, verder bouwen aan een mooie en waterveilige stad. Hierbij dient volop ruimte te zijn voor recreatie en toerisme.
- De gemeenten **Oude IJsselstreek, Montferland en Doetinchem** werken samen op het gebied van de stresstesten (knelpunten wateroverlast en hitte). Het waterschap Rijn en IJssel biedt graag haar kennis en kunde aan, om dit een succes te laten worden. Ook als de 3 gemeenten in 2020 een start maken met een uitvoeringsprogramma, kunnen zij op het waterschap rekenen.
- De succesvolle samenwerking in de **Liemers (Zevenaar, Duiven en Westervoort)** met het watertakenplan verder uitbreiden. Vooral de kansen bespreken en benutten op het gebied van het klimaat (stedelijk water) en energieneutraliteit (Innovase – Duiven).
- De bijzonder samenwerking van de gemeente **Berkelland** met het waterschap mag niet onvermeld blijven. De bouwstenen uit de gezamenlijke watervisie kunnen nu in de praktijk gebracht worden en verdienen onze volledige steun.
- Het CDA wil de samenwerking met de **Achterhoekse gemeenten** (o.a. **Aalten, Winterswijk, Oost-Gelre en Bronckhorst**) en de gemeente **Lochem** intensiveren. Een meer robuust en klimaatbestendig watersysteem in het buitengebied, maar ook aandacht voor stedelijk water zijn zoal onderwerpen die opgepakt kunnen worden. Ook kan ingespeeld worden op wensen die er leven bij gemeente en inwoners, waar waterdoelen bij betrokken zijn.
- Het waterschap Rijn en IJssel en de gemeente **Rheden (en Rozendaal)** hebben veel gezamenlijke doelen op het gebied van water en waterveiligheid. Ook in het Rivierklimaatpark zijn beide overheden als stuurgroep-lid vertegenwoordigd. het CDA zou deze samenwerking (inclusief projecten en beleidsvoornemens) graag vast willen leggen in een convenant of samenwerkingsovereenkomst in samenspraak met beide gemeenten.

- Voor het overgrote deel is het waterschap Rijn en IJssel gelegen in de provincie Gelderland. Maar water houdt zich niet aan provinciegrenzen, dus ook een klein stukje van Overijssel behoort tot het werkgebied van WRIJ. Daarom is het van belang, dat er een goede afstemming is met de 4 betrokken gemeenten in **Overijssel (Deventer, Haaksbergen, Hof van Twente en Rijssen-Holten)**.

- De gemeente **Doesburg** is een (water)pareltje in ons werkgebied. Met de Oude-IJssel, de IJssel, de kade en de mooiste vistrap van Nederland in de nabijheid, presenteert zich de gemeente op een uitzonderlijke manier. Het CDA wil, in overleg met de gemeente Doesburg, dit meer onder de aandacht brengen en zo het waterbewustzijn bij inwoners en recreanten te vergroten. Wij staan open voor goede ideeën, zoals een *klimaatcafé*, een *waterrondleiding* of anderszins.

